

kelkit

HAVZASI

T e m m u z 2 0 0 7 S A Y I 4

Sivas'ı tanıyalım

**Kültürel Kalkınma ve
Kültür Turizmi**

Tokat Toplantısı

40 Kelkit Havzası, 320 kilometre uzunluğunda olan Kelkit nehrinin oluşturduğu vadiyi kapsayan ve Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan bir bölgedir. Vadi beş ilin sınırları içinde kalmaktadır. Bu iller doğudan batıya doğru Gümüşhane, Erzincan, Giresun, Sivas ve Tokat illeridir. Havza, Türkiye geneli açısından değerlendirildiğinde önemli oranda göç vermiş ve ekonomik gelişmesi sınırlı kalmış bir bölgedir. Havzada bulunan yerleşimlerin nüfusunun sınırlı kalması ve havza yerleşimlerinin önemli bir kısmının coğrafi olarak büyük şehir merkezlerine uzaklığı, ekonomik ve sosyal gelişmenin sınırlı kalmasına neden olmuştur.

Günümüzde birçok farklı bölgede olduğu gibi Kelkit havzasında da bölgeyi ekonomik ve sosyal olarak geleceğe taşıyacak çözüm önerileri geliştirilmektedir. Havza gelişim modelleri içinde önerilen konulardan birisi organik tarımın yaygınlaştırılması iken diğeri, bu konu ile yakından ilgili kültür ve çevre turizminin yaygınlaştırılmasıdır. Turizmin emek yoğun bir sektör olması nedeniyle istihdam olanakları ortaya çıkarması, ekonomide çeşitlilik ve canlanma sağlaması, kültür ve gelenekleri canlı tutması, doğayı ve çevreyi koruması, farklı kökenden gelen halklar arasında kaynaşma sağlaması ve bu yolla barışa hizmet etmesi gibi faydalarından dolayı havzanın ekonomik ve sosyal gelişmesinde önemli bir girişim olarak görülmektedir. Havzada turizmin canlanması, havza genelinde kolaylıkla bulunan organik tarım ürünlerinin ve otantik nitelikteki el sanatları ürünlerinin pazarlanmasında kolaylık sağlayacaktır. Bu nedenle turizm, diğer sektörler için destekleyici nitelikte bir sektör olarak havzaya önemli katkılar yapabilecek bir sektördür.

Ülkemizde "turizm" kavramının önemi günden güne artmaktadır. Turizm demek insanların eğlence, dinlenme, macera ve öğrenme başta olmak üzere birçok nedenden dolayı düzenli yaşamlarını geçirdikleri yer dışına seyahat etmeleri demektir. Aslında turizm, yalnızca bir grup yabancı veya büyük şehirlerden gelmiş bir grup varlıklı insan için geçerli olan bir hareket değil, küçükten büyüğe, yoksuldan varlıklıya kadar toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren bir seyahat olgusudur. Hepimiz zaman zaman akraba ve eş-dost ziyareti başta olmak üzere birçok nedenden dolayı seyahat ediyoruz ve çoğu zaman gittiğimiz yerlerde ilgi çekici yerleri ziyaret etmeden dönmüyoruz.

Turizmin öneminin artması ile birlikte halkın turizme yaklaşımı da günden güne olumlu bir şekilde değişmektedir. Halkımız turizmin anlamı ve önemi konusunda yeterli bilince sahiptir. 2005 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörü ve Kelkit Platformu Başkanı Sayın Prof. Dr. Zehra Seyfikli başkanlığında etraflı bir

Kelkit Havzası'nda kültür turizmi

Yrd. Doç. Dr. Teoman Duman
Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dincerler Turizm İşletmeciliği
ve Otelcilik Yüksek Okulu

araştırma yürütüldü ve Gazi-osmanpaşa Üniversitesi'nden bir grup araştırmacı havzanın bütün il ve ilçelerinde halkla birebir görüştüler. Araştırmacılar havzanın güçlü ve zayıf yanlarını ve fırsatlar ve tehditlerini öğrenmeye çalıştılar. Bu görüşmeler sonucunda ortaya çıkan sonuçlardan birisi, halkın "kültürel ve tarihi değerleri" ve "yöresel el sanatlarını" havza için güçlü birer yön, doğal, kültürel ve tarihi değerler odaklı alternatif turizm olanaklarını ise havza için bir fırsat olarak görmeleri idi. Diğer bir deyişle, halkımız doğa, tarih ve kültür turizmi konularında bilinçli ve yapılacak atılımların beklentisi içerisinde gözükmektedir.

Genel olarak kültür turizmi, tarih ve kültürün birlikte tecrübe edildiği turizm türünü ifade etmektedir. Müze, ibadethane, anıt, savaş alanları gibi önemli tarihi olayların yaşandığı yerlerin ziyaret edilmesi, ipek yolu gibi tarihi güzergahların gezilmesi, tarihi evler, konaklar, sokaklar, yerel yaşam biçimleri, folklor, festivaller, dini törenler, el sanatları ve sanat eserleri, etnik tarih, gelenekler, kültürel yerleşim biçimleri ve geçmişe özlemle ilgili faaliyetler genel olarak kültür turizmi kapsamında ele alınmaktadır. Kelkit havzasının altı bin yıllık tarihi ve bu havzada yerleşmiş onlarca medeniyetin bıraktığı izler havzayı kültür turizmi için çekici noktalardan birisi

haline getirmektedir. Havzada bulunan Gümüşhane, Erzincan, Giresun, Sivas ve Tokat illerinde tarihin izlerini yansıtan çok sayıda tarihi yerleşim kalıntıları, kaleler, ibadethaneler, medreseler, kervansaraylar, hamamlar, köprüler ve diğer eserler mevcuttur. Bu eserlerin birçoğu yıllara meydan okurcasına ayakta ve ziyaretçilerini beklemektedir. Aynı zamanda, havzada uzun yıllar boyu yaşamış insanların oluşturduğu medeniyetler ve yaşam biçimleri kendine özgü nitelikleriyle havzayı tanımayı isteyen birçok ziyaretçi için cazip turistik özellikler arz etmektedir.

Tarih ve kültür turizmi değerleri bakımından havza incelendiğinde tarihi eserler genellikle il ve ilçe merkezlerinde yoğunlaşmıştır. Havzada tarihi olarak en göze çarpan il Sivas'tır. Sivas, tarihte önemli bir Selçuklu yerleşimi olması ve Cumhuriyetimizin kuruluşundaki temel noktalardan birisi olması özellikleriyle bilinmektedir. Bu iki özelliğinin ortaya çıkarılması amacıyla ilde birçok çalışma yürütülmektedir. Özellikle büyük Atatürk'ün ve çalışma arkadaşlarının Sivas Kongresi süresince ilde buldukları ortamlar ve yaşadıkları tecrübeler Sivas'a özgü en önemli kültür turizmi öğeleridir. Ayrıca, ilde bulunan Selçuklu eserlerinin birçoğunun restorasyonu tamamlanmış veya tamamlanmak üzere-

dir. Benzer bir şekilde yakın tarihimize ilişkin önemli olayların yaşandığı mekanlar da koruma altına alınmış ve halkın ziyaretine açılmış durumdadır. Günümüz itibarıyla illerimiz tarihi eserlerin mekansal düzenlemeleri ve restorasyonları bakımından oldukça iyi noktalarda olmasına rağmen, tarihi olayların ve yaşam biçimlerinin restorasyonları yapılan mekanlarda canlandırılması bakımından yeterli değildir. Bu açıdan bakıldığında Sivas'ta yakın tarihimizin ve Selçuklu tarihinin ayrıntıları ile görseleştirilmesi ve turistik ziyaretlere açılması gelecek yıllarda ele alınması gereken konulardan birisidir.

Havza illerinden Tokat, tarihi itibarıyla Sivas'la benzer özellikler göstermektedir. Tarih boyunca Sivas'la ilişkili kalmış olan Tokat ilinde bulunan eserler ve kültür birçok açıdan Sivas'la benzerlik arz etmektedir. Tokat'ta bulunan tarihi eserlerin birçoğunun restorasyonu da tamamlanmak üzeredir. Son yıllarda Valiliklerimiz ve özellikle Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan restorasyon çalışmaları göz doldurmakta ve havzada bulunan tarihi eserlerin tekrar kazanılması için bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Tokat ili sınırları içerisinde bulunan ve Kelkit havzası üzerinde kurulu olan Niksar ilçesi tarihi bakımdan önemli bir yerleşim merkezidir.

Tarihi ve kültürel olarak Sivas ve Tokat'la benzer özellikler gösteren bir diğer havza ili Erzincan'dır. Erzincan, tarihi yapıları ve kültürel yönleriyle Anadolu medeniyetlerinin izlerini yansıtmakta ve tipik bir Anadolu şehri olarak bilinmektedir.

Havza illerinden Gümüşhane ve Giresun daha çok doğal özellikleriyle ön plana çıkmakta ve Karadeniz kültürünü yansıtmaktadır. Giresun, Karadeniz kıyılarında kurulu bir il olması nedeniyle kültürel olarak deniz kültürü ve sahil yaşam biçimini yansıtmaktadır. Diğer taraftan Gümüşhane, Karadeniz'in iç noktalarında yer almış nüfusun daha az yoğunlaştığı ancak kültürün zamanla daha az aşındığı merkezlerden birisidir.

Havzada bulunan tarihi, doğal ve kültürel özellikleriyle değerlendirildiğinde Sivas, Tokat ve Erzincan şehir odaklı kültürel yaşam biçimlerini temsil ederken, Gümüşhane ve Giresun doğa ve denizle bütünleşmiş yaşam biçimlerini temsil etmektedirler.

Havza İllerinde Kültür Turizmi Potansiyeli

Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre Kelkit Havzası illerinde toplam 25 turizm işletme belgesi, 119 belediye belgesi tesis bulunmaktadır. Bu tesislerin büyük çoğunluğu şehir ve

ilçe merkezlerinde iş ve yerel pazarlara hizmet vermektedir. Havzada öne çıkan turizm türlerine yönelik talebe karşılık verecek turizm tesisleri oldukça sınırlı sayıda olup bu tesislerin çoğunluğu turizm işletme belgeli tesisler değildir. Son yıllarda sınırlı da olsa turistik tesis yapımında canlılık görülmekte fakat yatırımcıların tesislerin yeri, nitelikleri ve hedef pazarları konusunda bilgi yetersizliği tesis yapımını yavaşlatmaktadır. Bu açıdan yatırımcılara yörede turizmle ilgili bilgi verilmesi ve bu yönde çalışmaların yapılması turistik tesis yapımını hızlandırabilecektir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre son yıllarda Kelkit Havzası illerinde konaklayan yerli ve yabancı sayısı 200 bin civarındadır. Bu turistlerin çoğunluğu iş pazarları ve transit yolculardan oluşmakta ve özellikle turizm amaçlı konaklayan turist sayısı oldukça sınırlı kalmaktadır. Günümüzde yalnızca dış turizm talebinin yirmi milyon civarında olduğu düşünülürse havzanın yerli ve yabancı turist çekmede ne kadar yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır. Havza illerinde konaklayan turistlerin çoğunluğunun ortalama iki günün altında konaklama yaptığı düşünülürse illerdeki tesislerin büyük çoğunlukla başka yörelere geçiş veya kısa iş seyahatleri amaçlı kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Havzada bulunan turistik tesislerin çoğunluğu il merkezlerinde bulunan yeni yapılarıdır. Bu tesisler havzadaki il ve ilçe merkezlerine çoğunlukla iş amaçlı gelen ziyaretçilere hizmet vermektedir. Havza yerleşimlerinde kültür turizmi amaçlı açılmış tesislerin çok sınırlı sayıda olması ve bununla doğru orantılı olarak havzanın kültür turizmi bakımından tanıtımının sınırlı olması, havzaya yönelik kültür turizmi talebini oldukça sınırlı tutmaktadır. Bir taraftan havza kültür ve doğa turizmi bakımından güçlü yönleri sahipken, diğer taraftan bu turizm türlerine uygun tesislerin sınırlı olması havzaya yönelik kültür turizmi talebini sınırlamaktadır.

Havzaya Yönelik Turizm Talebi ve Havzanın Tanıtımı ile İlgili Seyahat Acentelerinin Görüşleri

Gaziosmanpaşa Üniversitesi bilim adamları tarafından 2005 yılında 50 seyahat acentesi ile yapılan bir araştırma sonuçlarına göre, seyahat acenteleri bölge hakkında genel bilgilere sahiptirler ve bölgeye tur düzenlemek istemektedirler. Düzenlenmek istenen turlar daha çok rehberli paket turlardır. Acenteler, yörede önceliğin kültür, tarih, yayla ve sağlık turizmine verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca, tanıtımda öncelik iç pazarlara, diğer bir deyişle Türk turistlere verilmeli ve yörede öncelikle iç turizm

talebi geliştirilmelidir. Turizm talebi oluşturmada öncelik büyük şehirler olmak üzere, Marmara ve Ege bölgeleri hedeflenmelidir. Dış turizm talebinde ise öncelik Japonya ve Almanya'ya verilmelidir. Araştırma sonuçlarına göre, Kelkit Havzası için hedef pazar profilini 30-50 yaş grubunda, lisans veya daha yüksek eğitilmiş, yeni insan ve kültürlerle tanışmayı hedefleyen ve havzada bir hafta veya daha az kalmayı düşünen özel ilgi grupları oluşturmalıdır. Acentelere göre, havza, yerel halkın tutum davranışları ve doğal kaynaklar bakımından oldukça iyi durumda iken, yöredeki tarihi bina ve mekanların bakımı ve eğlence olanakları konularında gelişme sağlanmalıdır.

Türkiye'de iç turizm hızla artmakta ve Nevşehir, Mardin, Şanlıurfa, Beypazarı, Samsun, Çorum ve Amasya gibi turizm çekim merkezleri için önemli ekonomik girdi oluşturmaktadır. Bu açıdan, havzada turizmin geliştirilmesi önemlidir. Havza turizm kaynakları itibarıyla bakir durumdadır ve yeni turist gruplarının ilgisini çekecek durumdadır. Yeni yatırımlar ve tanıtımla istenen gelişme sağlanabilir. Seyahat acentelerinin havza ilerinin turizm olanakları hakkındaki bilgisi sınırlıdır. Bu açıdan tanıtımda öncelikle seyahat acentelerinin ve uzmanların

önerileri doğrultusunda tanıtım materyalleri hazırlanmalı ve bu materyaller fuarlarda sergilenmelidir. Havzanın tanıtımında öncelik İstanbul, Ankara ve İzmir'e verilmelidir. Yurt dışı tanıtımda öncelik Japonya ve Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine verilmelidir. Havzanın tanıtımında kültür ve tarihe özellikle yer verilmeli ve havzaya özel değerler ön plana çıkarılmalıdır. Tanıtımda genel yayın organlarından çok dergiler gibi özel ilgi yayın organları kullanılmalıdır. Havza illeri, Trabzon, Amasya, Çorum gibi daha çok turist çeken yakın illerde, turistlere yönelik tanıtım yapılmalıdır. Tanıtımda öncelik İstanbul, Ankara ve İzmir'deki üniversite çalışanları ve profesyonel meslek sahibi gruplara verilebilir. Bu gruplara özel ilgi basın ve yayın organları ile ulaşmak daha etkili olabilir.

Havzada Kültür Turizminin Canlandırılması İçin Neler Yapılmalı?

Havzaya gelen turistin kısa süreli, öğrenme ve inceleme amaçlı geldiği düşünülürse, yeni yatırımlar tamamen otantik, gezmesi kolay ve zaman almayan çekim merkezleri oluşturmaya yönelik olmalıdır. Tarihi mekanları turla gezmenin kolaylaştırılmasına yönelik yatırımlar artırılmalıdır. Özellikle havzada kültür ve tarih turizminin ön planda olduğu düşünülürse, tarihi ve otantik binaların

turizm amaçlı işletmeye açılması özendirilmelidir. Bu tesislerde, el sanatları ve folklorun geliştirilmesi ve sunumu amaçlı yatırımlar artırılmalıdır. Bu türden tesisler son yıllarda turizmde gelişme kaydetmiş, Amasya, Beypazarı, Safranbolu gibi turistik çekim merkezlerinde mevcuttur. Havzada yatırım yapmayı düşünen yatırımcılara örnek tesisler gezdirilerek yatırım modelleri oluşturulabilir. Tarihi ve kültürel mekanların turizme açılması konusunda Sivas ve Tokat illeri önemli mesafeler kaydetmiştir. Ancak, restorasyonu yapılan tarihi eserler turistlerin bir günde gezip ayrılacakları mekanlar olarak kullanıldığı için turizm hareketi havzada yeterli ekonomik canlılık sağlayamamaktadır. Bu nedenle, havza il ve ilçelerinde tarihi evlerin restore edilerek konaklama ünitelerine dönüştürülmesi ve havzanın tarih, kültür ve doğasını tecrübe etmeye gelen turistlere yönelik olarak hizmete açılmaları gerekmektedir. Aynı zamanda, havza il ve ilçelerinde bulunan tarihi alışveriş mekanlarının restorasyonlarının tamamlanarak buraların yörenin el sanatlarının sergilendiği ve yöreye has ürünlerin ticaretinin yapıldığı mekanlara dönüştürülmesi gerekmektedir. İstanbul, Bursa ve daha birçok ilimizde bulunan tarihi mekanlardaki alışveriş potansiyeli havzada bulunan tarihi mekanlarda canlandırılabilir.

Havzada kültür turizminin canlandırılması ile ilgili bir diğer konu tarihi olayların ve doğal yaşam biçimlerinin tamamen doğal ortamlarında canlandırılmasıdır. Havzaya gelebilecek turistler tarihi mekanları gezip görmekten çok bu mekanlarda ve halkın içerisinde yaşanmış kültürü görmek isteyeceklerdir. Diğer bir deyişle, folklor, tiyatro, müzik, yemek ikram usulleri gibi kültürü oluşturan birçok unsur tarihi mekanlarda canlandırılmalı ve turistlere özgün tecrübeler yaşatılmalıdır.

Son olarak, havzada bulunan doğa kaynaklarının kültürel unsurlarla birlikte sunulması da kültür turizmini canlandırmada önemli bir etken

Erbaa kültür evi

olabilecektir. Diğer bir deyişle, Giresun ve Gümüşhane'de bulunan yayla kültürü havzadaki yaşam biçimleri ile özdeşleştirilerek kırsal alanlarda sergilenebilirse havzaya özgü

yeni turistik hizmet birimleri ortaya çıkarılmış olacaktır. Doğa turizmi amaçlı olarak havzaya gelecek turistlerin kültürel mekanlarda ağırlanması havzaya olan turizm talebini artırabilecektir.

Örnek Müzeler ve Turistik Tesisler Neler Olabilir?

Ülkemizde birçok yerde başarılı, alternatif turizme yönelik işletmeler mevcuttur. Ancak havza için esas olan havzaya has değerlerin havza insanının sıcaklığıyla sunulmasıyla ortaya çıkarılacak tesislerin kurulmasıdır. Havzada geliştirilebilecek bazı kültür turizmi işletmeleri burada sıralanmıştır. Ancak, bu konuda yeni çalışmalar yapılmalı ve havzada kültür turizmine yatırım yapmak isteyen yatırımcılara

Müze Evler

Önemli Tarihi Şahsiyet veya Aile Konakları: Kültür evleri ile benzer niteliktedir ancak konakta yaşamış olan aileye ait geçmişi yansıtmaktadır. Tokat Atatürk Evi ve Sivas İnönü konağı başarılı örneklerindedir.

Nostalji evleri: Bu evler ülkemizde daha çok bir yörede yaşanmış tarihi resimleyen ve eski eşyalarıyla canlandırılmaya dönük olarak hazırlanmış müze evlerdir. Kelkit havzası büyük oranda nüfusunu büyük şehirlere göç vermiş bir bölge olduğu için havza yerleşimlerine yıllar sonra geri gelen insanlar yıllar önce yaşadıkları ortamları ve kullandıkları eşyaları ilgi ile izleyeceklerdir. Eskiye ait

yol gösterilmelidir. Havzada kurulabilecek bazı müze türleri ve turistik işletme örnekleri aşağıda sıralanmıştır.

video kayıtlarının ve resimlerin bu evlerde sergilenmesi önemli turizm potansiyeli doğurabilecektir.

Kültür Evleri: Ülkemizde bir-

çok yerde mevcuttur. Başarılı kültür evleri, tarihi evlerde veya mekanlarda tamamen otantik eşyalarla sergilenerek açılmaktadır. Tarihi evlerin veya mekanların olmadığı yerlerde ahşap evler inşa edilerek bu evler açılabilir. Bu evler müze niteliğindedir. Yiyecek-içecek sunumları ev dışında gerçekleştirilmektedir. Tokat Latifoğlu konağı başarılı örneklerindedir.

Konaklama İşletmeleri

Nostalji Pansiyonları: Kelkit havzasının çok göç vermiş bölgelerinin insanlarına çocukluk anılarını yaşatmak için oluşturulabilecek konaklama işletmeleridir. Bu türden işletmeler henüz mevcut olmasa da zamanla oluşturulabilir. Bu işletmelerde yöre insanına has yaşam biçimleri canlandırılabilir, yöreye has ev eşyaları ve giyim tarzları kullanılabilir.

Çiftlik Evleri: Büyük şehirlerin sıkıcı ortamından uzaklaşıp doğal ortamda stres atmak isteyen veya çocuklarına köy hayatını tanıtmak isteyen aileler için uygun köy evleri çiftlik pansiyon veya otellerine dönüştürülebilir. Ülkemizde şu anda bu uygulama belirli bölgelerde mevcuttur.

Sanat Evleri: Tarihi mekanlarda veya doğa hayatı içerisinde yalnızca ressamlar gibi sanat tutkunları için hazırlanmış özel konaklama üniteleridir. Bu türden konaklama mekanları Antalya'da

sınırlı sayıda mevcuttur.

Otantik pansiyonlar: Tarihi evlerde veya konaklarda kurulmuş tamamen doğal yaşam biçimlerini sergileyen konaklama üniteleridir. Bu pansiyonlarda kullanılan eşya elden geldiğince geçmişi yansıtmalı ve mümkünse konukların geçici kullandıkları havlu, terlik, şal gibi eşyalar yöreye has eşyalar olmalıdır.

Yayla evleri: Doğayla uyumlu, hesaplı ve kolay konaklamaya imkan veren konaklama üniteleridir. Yayla veya kır ortamlarında kurulan masraflı otel işletmeleri masraflarını karşılamakta zorlanmaktadır. Yayla sezonu genelde kısa olmakta ve turist talebi birkaç aya sıkışmaktadır. Bu nedenle

bu işletmeler kısa, kolay ve hesaplı konaklama imkanı sunabilecek, daha çok turisti doğayla buluşturma amacı güdecek işletmeler olmalıdır. Bu işletmeler yayla turizminin olduğu bölgelerde yaygınlaşmaktadır.

Restoranlar ve El Sanatları Satış İşletmeleri

Otantik yeme-içme üniteleri (kır restoranları, köy restoranları): Tarihi, kültürel ve doğal ortamlarda bulunan ortamın doğallığına özgü olarak restore edilmiş yiyecek-içecek üniteleridir. Bu mekanlarda kullanılan pişirme kapları ve pişirme usulleri tamamen doğal olmalıdır. Bu mekanlara gelen turistlerin yemek pişirmelerine izin verilmesi yaşanan tecrübeyi zenginleştirecektir. Şehir merkezlerinde yakın

yerlere kurulabilecek bu işletmeler özellikle kır veya yüksek yaylalarda kurulması durumunda sezonluk da olsa turist çekebilecektir.

El Sanatları İşletmeleri veya Çarşıları: Bu alışveriş mekanları yöreye ait el sanatlarının sergilendiği ve satıldığı mekanlardır. Gittikçe yaygınlaşan işletmelerdir. Bu işletmelerin tarihi çarşılarda veya mekanlarda kurulması alışverişini daha cazip hale getirmektedir. Bu işletmelerin yaşatılması için yerel yönetimlerin destek olması ve yasal düzenlemelerle sanatçının desteklenmesi gerekir.

Kullanılan Kaynaklar:
Duman, Teoman. "Kelkit Havzasında Turizm Olanakları ve Seyahat Acentelerinin Bölge Pazar Profili İle İlgili Düşünceleri" II. Eğirdir Turizm Sempozyumu, 161-171, Eğirdir, Isparta, 2006.

İnternet Sayfaları:
<http://www.sivaskulturturizm.gov.tr/>
<http://www.gumushanekulturturizm.gov.tr/>
<http://www.erzincankulturturizm.gov.tr/>
<http://www.giresunkulturturizm.gov.tr/>
<http://www.tokatkulturturizm.gov.tr/>

